

SAVJETOVANJE
O UNAPRJEĐENJU METODOLOGIJE UTVRĐIVANJA
IZNOSA TARIFNIH STAVKI ZA PLINSKE
INFRASTRUKTURNE DJELATNOSTI

UVOD

U skladu s odredbama Zakona o energiji („Narodne novine“, broj 120/12, 14/14, 102/15 i 68/18), te temeljem Zakona o regulaciji energetske djelatnosti („Narodne novine“, broj 120/12 i 68/18), Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) je izmjenom regulatornog okvira u 2013. implementirala sustav poticajne regulacije, a trenutno važeće metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za operatore plinske infrastrukture, odnosno za mrežne energetske djelatnosti su:

- Metodologija utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju plina („Narodne novine“, broj 48/18),
- Metodologija utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina („Narodne novine“, broj 79/20 i 36/21),
- Metodologija utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za skladištenje plina („Narodne novine“, broj 48/18) i
- Metodologija utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za prihvata i otpremu ukapljenog prirodnog plina („Narodne novine“, broj 48/18 i 79/20).

Prvo regulacijsko razdoblje za regulirane mrežne djelatnosti transporta, distribucije i skladištenja plina započelo je 2014. i trajalo je do 2016. godine. Drugo regulacijsko razdoblje za energetske djelatnosti distribucije i skladištenja plina trajalo je od 2017. do 2021. godine, a za djelatnost transporta plina od 2017. do 2020. godine. Trenutno je u tijeku treće regulacijsko razdoblje 2022. - 2026. za djelatnosti distribucije i skladištenja plina te 2021. - 2025. za djelatnost transporta plina. Dodatno, za djelatnost prihvata i otpreme ukapljenog prirodnog plina prvo regulacijsko razdoblje započelo je 2021. s trajanjem do 2025. godine.

Navedene metodologije propisuju model regulacije za svaku od energetske djelatnosti, formulu i elemente za izračun dozvoljenog prihoda, postupak revizije dozvoljenog prihoda, tarifne stavke i tarifne modele, način, elemente i kriterije za izračun iznosa tarifnih stavki te očekivanog ukupnog prihoda, opcijski model regulatornog računa, postupak podnošenja zahtjeva za određivanje, odnosno promjenu iznosa tarifnih stavki, podatke, dokumentaciju i ostale podloge koje se koriste za izračun i za reviziju dozvoljenog prihoda i za izračun iznosa tarifnih stavki.

Metodologije se zasnivaju na metodi poticajne regulacije, odnosno na metodi maksimalno dozvoljenog prihoda, pri čemu se primjenjuje regulatorni pristup slaganja blokova (engl. *Building Blocks Approach*). Pritom dozvoljeni prihod pokriva opravdane troškove poslovanja koji se ostvaruju pri obavljanju energetske djelatnosti i osigurava prinos od reguliranih sredstava, odnosno dozvoljeni prihod se sastoji od opravdanih operativnih troškova (OPEX) i opravdanih kapitalnih troškova (CAPEX). U okviru primjene regulatornog pristupa slaganja blokova odvojeno se analizira učinkovita, odnosno opravdana razina OPEX-a i CAPEX-a kao zasebnih blokova.

Kao dodatna poticajna mjera regulacije energetske djelatnosti distribucije plina, skladištenja plina i upravljanja terminalom za ukapljeni prirodni plin, propisana je mogućnost uvođenja regulatornog računa kao opcijskog modela. Regulatornim računom se operatorima plinskih sustava u kasnijim godinama regulatornog računa omogućava

nadoknada prihoda koji su u početnim godinama ostvareni u iznosu manjem od dozvoljenih prihoda koji bi proizašli primjenom redovnog modela regulacije, ili obrnuto. Naime, regulatorni račun odobrava se na način da operatori plinskog sustava ostvaruju kumulativno jednake dozvoljene prihode kao i bez primjene regulatornog računa, ali različitom vremenskom dinamikom. Ovakav mehanizam ujedno sprečava diskriminiranje korisnika sustava, jer će tarifne stavke biti ujednačene i bez značajnih fluktuacija u cjelokupnom razdoblju za koje će biti uspostavljen regulatorni račun.

U nastavku će biti fokus na Metodologiji utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju plina, gdje će se, kroz ovo savjetovanje, prikupiti primjedbe i prijedlozi koji će poslužiti za njezino unaprjeđenje, ali eventualno unaprjeđenje i ostalih tarifnih metodologija.

Prema Metodologiji utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za distribuciju plina (Metodologija) OPEX predstavlja sve opravdane troškove poslovanja vezane za energetske djelatnosti distribucije plina, a sastoji se od opravdanog iznosa materijalnih troškova, troškova usluga, troškova osoblja, ostalih troškova poslovanja i ostalih poslovnih rashoda. OPEX uključuje i troškove nabave plina za pokriće dozvoljenih gubitaka plina koji iznose najviše do 3% od ukupne količine plina na ulazima u distribucijski sustav. OPEX ne uključuje troškove poslovanja koje HERA smatra neopravdanima za obavljanje energetske djelatnosti distribucije plina, a isti su propisani Metodologijom.

Poticajnom regulacijom nastoji se smanjivati troškove s ciljem povećanja učinkovitosti poslovanja operatora, stoga je Metodologijom predviđena mogućnost uvođenja koeficijenta učinkovitosti X. Koeficijent učinkovitosti predstavlja element u formuli za izračun planiranog OPEX-a tijekom regulacijskog razdoblja, a koji ima za cilj postupno smanjenje OPEX-a na određenu razinu ciljane efikasnosti poslovanja, a u skladu s rezultatima usporedne analize (eng. *benchmarking*) operativnih troškova svih operatora distribucijskog sustava. Ostvarenje operativnih troškova u pojedinim godinama regulacijskog razdoblja koje je na nižoj razini od planiranog OPEX-a uključenog u dozvoljeni prihod predstavljat će uštede, tj. povećanje profita za operatora, dok će veće ostvarenje operativnih troškova u odnosu na planirani OPEX predstavljati smanjenje profita jer navedeno povećanje neće biti obuhvaćeno dozvoljenim OPEX-om i dozvoljenim prihodom operatora.

Osim koeficijenta učinkovitosti X, u dijelu OPEX-a je kao poticajni element propisan i mehanizam podjele ostvarenih ušteda (eng. *profit-sharing*) koji se provodi na način da se po isteku regulacijskog razdoblja bazni OPEX za naredno regulacijsko razdoblje utvrđuje tako da operatori zadržavaju 50% ostvarenih ušteda iz bazne godine.

Dozvoljenim CAPEX-om, koji uključuje trošak amortizacije i prinos na regulirana sredstva, priznaje se ulaganje u plinsku infrastrukturu, odnosno osigurava priljev sredstava dovoljnih za potrebne investicije u izgradnju i rekonstrukciju sustava te za pokrivanje reguliranog povrata na investirani kapital. Regulirana sredstva sastoje se od dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine u uporabi, koja je u funkciji distribucije plina, te investicija u okviru odobrenog plana razvoja sustava koje se uzimaju u obzir za regulacijsku godinu u kojoj će biti stavljene u uporabu. CAPEX, odnosno amortizacija i prinos na regulirana sredstva određuju se *ex-ante* pristupom odobravanja investicijskih planova, uz određenu fleksibilnost ostvarenja planiranih investicija tijekom cjelokupnog regulacijskog razdoblja, uz *ex-post* reviziju ostvarenih investicija.

Važan element u sklopu primijenjene regulatorne metode je redovna revizija dozvoljenih prihoda koja se provodi u zadnjoj godini regulacijskog razdoblja, a u sklopu koje se utvrđuje razlika između ostvarenih prihoda i revidiranih dozvoljenih prihoda, a koja se dalje raspodjeljuje na sljedeće, naredno regulacijsko razdoblje. Propisana je i mogućnost izvanredne revizije dozvoljenih prihoda koja se može provesti i tijekom regulacijskog razdoblja, i to na zahtjev operatora plinskih sustava ili prema procjeni HERA-e. Izvanredna revizija dozvoljenih prihoda provodi se uslijed neočekivanih promjena na tržištu koje su značajno utjecale na uvjete obavljanja energetske djelatnosti, a koje operator plinskog sustava nije mogao predvidjeti niti ih je mogao spriječiti, otkloniti ili izbjeći. U okviru izvanredne revizije moguće je revidirati sve elemente koji se koriste u izračunu dozvoljenog prihoda i u izračunu iznosa tarifnih stavki za tekuće regulacijsko razdoblje.

U razdoblju od donošenja važeće Metodologije nastupile su značajne promjene na europskom energetsom tržištu, a što uključuje donošenje Europskog zelenog plana (engl. *European Green Deal*) 2019. godine, koji, među ostalim, definira postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine. U prijelaznoj fazi prema klimatskoj neutralnosti EU postavljen je cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2030. godine za najmanje 55% u odnosu na razine iz 1990. godine („Spremni za 55 %“ engl. *Fit for 55*). Kao nadogradnju na paket „Spremni za 55 %“, EU Komisija donijela je i Plan REPowerEU s glavnim ciljevima štednje energije, promicanja energetske učinkovitosti, diversifikacije opskrbe energijom te brze zamjena fosilnih goriva s energijom iz obnovljivih izvora odnosno ubrzani prelazak Europe na čistu energiju u kućanstvima, industriji i proizvodnji energije.

Za provedbu Europskog zelenog plana od ključne je važnosti proces dekarbonizacije, odnosno poticanje proizvodnje i potrošnje vodika te smanjenje emisije metana u okoliš. Dekarbonizacijski paket EU, koji je usvojen u svibnju 2024., i kojim se unaprjeđuju pravila o tržištu prirodnog plina EU i uvodi novi regulatorni okvir za namjensku vodikovu infrastrukturu, čine *Direktiva (EU) 2024/1788 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište plina iz obnovljivih izvora, prirodnog plina i vodika* i *Uredba (EU) 2024/1789 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o unutarnjem tržištu plina iz obnovljivih izvora, prirodnog plina i vodika*, kao i *Uredba (EU) 2024/1787 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o smanjenju emisija metana u energetsom sektoru*. Zemlje članice EU imaju rok do sredine 2026. da dekarbonizacijski paket i nova pravila prenesu u nacionalno zakonodavstvo, a sve kako bi se osiguralo korištenje obnovljivih i niskougljičnih plinova, uključujući vodik.

Pri određivanju ili odobravanju tarifa, odnosno kod donošenja metodologija koje se primjenjuju u regulaciji operatora plinskih infrastruktura, regulatorna tijela bi trebala uzeti u obzir troškove koji su nastali i ulaganja koja su izvršena u cilju ispunjavanja obveza na temelju odredbi dekarbonizacijskog paketa, u onoj mjeri u kojoj odgovaraju troškovima i ulaganjima učinkovitog i strukturno usporedivog reguliranog subjekta.

Dodatne obveze za operatore i za nacionalna regulatorna tijela proizlaze i iz *Direktive (EU) 2023/1791 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. rujna 2023. o energetske učinkovitosti i izmjeni Uredbe (EU) 2023/955*, odnosno Zakona o energetske

učinkovitosti („Narodne novine“, broj 127/14, 116/18, 25/20, 41/21 i 40/25), a čije izmjene i unaprjeđenja se očekuju u predstojećem razdoblju.

Uz prethodno navedeni početak procesa dekarbonizacije na tržištu EU i obveze vezane uz energetske učinkovitost, hrvatsko tržište plina je u proteklom godinama obilježio trend pada potrošnje plina, volatilnost cijena, diverzifikacija dobavnih pravaca, visoke stope inflacije itd. Navedene tržišne promjene ukazuju na potrebu unaprjeđenja i prilagodbe važeće metode regulacije novim tržišnim trendovima i izazovima, uz istodobno osiguravanje učinkovitosti, transparentnosti, pravednosti, kao i dugoročne održivosti regulatornog okvira.

HERA smatra opravdanim za četvrto regulacijsko razdoblje zadržati postojeću metodu maksimalno dozvoljenog prihoda, odnosno model poticajne regulacije, ali uz implementaciju određenih unaprjeđenja koja su predmet ovog savjetovanja. Pri tome se planira razmotriti unaprjeđenje regulatornog okvira propisanog važećom Metodologijom, i to kroz sljedeće segmente: operativni troškovi poslovanja (OPEX), kapitalni troškovi poslovanja (CAPEX), vrste poticaja i trajanje regulacijskog i tarifnog razdoblja.

U okviru ovog savjetovanja, HERA je pripremila [upitnik](#) koji obuhvaća razmatrana unaprjeđenja Metodologije. Temeljem rezultata i prikupljenih povratnih informacija od subjekata na tržištu plina i ostalih zainteresiranih sudionika, HERA će donijeti odluku vezano uz daljnja postupanja koja bi obuhvatila izmjene važeće Metodologije, ali i ostalih tarifnih metodologija u dijelu u kojem je to primjenjivo. Stoga se pozivaju sudionici savjetovanja da u okviru obrazloženja odgovora daju svoje prijedloge provedbe pojedinih unaprjeđenja kao i konkretne primjere.

Vremenski okvir provođenja savjetovanja i povezanih daljnjih aktivnosti je kako slijedi:

- **25. kolovoza - 14. rujna 2025.** - provođenje savjetovanja putem upitnika
- **rujan 2025.** - analiza rezultata javnog savjetovanja i priprema prijedloga izmjena i dopuna Metodologije
- **listopad 2025.** - provođenje javnog savjetovanja o prijedlogu izmjena i dopuna Metodologije
- **listopad - studeni 2025.** - donošenje izmjena i dopuna Metodologije.

UPITNIK O UNAPRJEĐENJU METODOLOGIJE UTVRĐIVANJA IZNOSA TARIFNIH STAVKI ZA PLINSKE INFRASTRUKTURNE DJELATNOSTI

1. OPĆE INFORMACIJE

1.1. Uloga na tržištu plina (obvezno pitanje)

- Operator plinskog sustava
- Opskrbljivač plinom
- Trgovac plinom
- Udruga za zaštitu potrošača
- Krajnji kupac
- Ostalo (upisati)

1.2. a) Za pravne osobe

- Naziv društva

b) Za fizičke osobe

- Ime i prezime

2. OPERATIVNI TROŠKOVI POSLOVANJA (OPEX)

2.1. Kontrolirani i nekontrolirani OPEX

Prema izvješću CEER-a *Regulatory Frameworks for European Energy Networks 2024*¹, vidljivo je da većina europskih regulatora OPEX dijeli na kontrolirani i nekontrolirani.

Kontrolirani OPEX, u načelu je u potpunosti pod nadzorom operatora koji bi posljedično trebao biti odgovoran za njegovu optimizaciju. Kontrolirani OPEX čine troškovi materijala, dobara, osoblja i usluga. Nekontrolirani OPEX čine troškovi na koje operator svojim odlukama, u cijelosti ili djelomično, ne može utjecati. Oni mogu uključivati trošak poreza i ostalih davanja, trošak zakupa ili najma plinske mreže koja nije u vlasništvu operatora i sl.

U pravilu se *benchmarking* analiza i ocjena učinkovitosti troškova operatora treba temeljiti na onim troškovima koji su pod nadzorom i kontrolom operatora, odnosno na kontroliranom OPEX. Nekontrolirani troškovi pridodaju se kontroliranim kao obilazni trošak, koji se provjerava *ex post*.

2.1.1. Smatrate li potrebnim izvršiti podjelu OPEX-a na kontrolirane i nekontrolirane troškove?

- **DA**

¹ <https://www.ceer.eu/publication/report-on-regulatory-frameworks-for-european-energy-networks-2024/>

- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

- 2.1.2. Ako je vaš odgovor na prethodno pitanje DA, molimo navedite koje troškove biste kategorizirali kao nekontrolirane.

2.2. Neopravdani troškovi

Bazni OPEX ne uključuje financijske rashode kao niti troškove poslovanja koje HERA smatra neopravdanima za obavljanje energetske djelatnosti distribucije plina, a definirani su u važećoj Metodologiji člankom 10. stavkom 6. te uključuju, između ostalih, trošak nabave plina za pokriće gubitaka plina koji prelazi dozvoljenu razinu od 3 %, trošak zakupnine-najamnine za korištenje distribucijskog sustava koji nije u vlasništvu operatora, u iznosu koji prelazi zbroj opravdanog troška amortizacije i prinosa od reguliranih sredstava te pojedine ostale troškove poslovanja, koji u ukupnom iznosu prelaze 1,5% od ukupnih poslovnih prihoda operatora.

- 2.2.1. Smatrate li potrebnim revidirati važeću definiciju neopravdanih troškova poslovanja?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

- 2.2.2. HERA namjerava u neopravdane troškove poslovanja uključiti i troškove usluga koje je operator ugovorio s vlasnički ili upravljački povezanim subjektima, a koje prekoračuju opravdane vrijednosti prema rezultatima usporedne analize. Slažete li se s navedenim prijedlogom?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

2.3. Gubici plina

Gubici plina čine razliku količine plina koja je isporučena u distribucijski sustav i količine plina koja je preuzeta iz distribucijskog sustava, a odnose se na razliku u mjerenju, te tehničke i komercijalne gubitke plina. Opravdani OPEX uključuje troškove nabave plina za pokriće dozvoljenih gubitaka plina koji iznose najviše do 3% od ukupne količine plina na ulazima u distribucijski sustav. Iznimno, HERA opravdanim može dozvoliti i veći iznos dozvoljenih gubitaka plina, uzevši u obzir specifičnosti uvjeta poslovanja i karakteristike distribucijskog sustava svakog operatora zasebno, pri čemu je operator dužan dostaviti operativni plan za smanjenje gubitaka plina u distribucijskom sustavu s određenom vremenskom dinamikom koji je provediv u razumnom roku. Kao neopravdani OPEX, važećom

Metodologijom definirani su troškovi nabave plina za pokriće gubitaka plina u iznosu koji prelazi umnožak dozvoljenih gubitaka plina i opravdane nabavne cijene plina.

Prema podacima iz registra obračunskih mjernih mjesta, prosječna stopa gubitaka plina svih operatora distribucijskog sustava u Republici Hrvatskoj u 2024. godini iznosila je 2,4%, pri čemu je 7 operatora ostvarilo gubitke veće od 3%. Istovremeno, prosječna stopa gubitaka plina svih 20 operatora sa stopom gubitaka manjom od 3% u 2024. godini iznosila je 1,2%.

2.3.1. Smatrate li potrebnim mijenjati postojeći metodološki pristup/tretman gubitaka plina?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

2.3.2. Smatrate li potrebnim smanjiti dozvoljene (opravdane) gubitke plina na razinu nižu od 3%?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

2.3.3. Pri podjeli OPEX-a na kontrolirane i nekontrolirane, gubici plina trebaju se smatrati:

OPCIJA A

Kontroliranim troškovima

OPCIJA B

Nekontroliranim troškovima

Molimo obrazložite vaš odabir.

2.4. Indeksacija operativnih troškova poslovanja (vrsta indeksa)

Prema važećoj Metodologiji, iznosi operativnih troškova za godine regulacijskog razdoblja uvećavaju se u skladu s planiranim indeksom potrošačkih cijena koji je usklađen sa zadnjim dostupnim planskim dokumentom Ministarstva financija ili Vlade Republike Hrvatske, dok se za dugoročno razdoblje za koje iznos nije dostupan indeks potrošačkih cijena planira u istom iznosu prema zadnjoj dostupnoj godini iz odgovarajućeg planskog dokumenata.

2.4.1. Potrebno je razmotriti daljnji pristup u indeksaciji operativnih troškova poslovanja:

OPCIJA A

Nastavak korištenja Indeksa potrošačkih cijena (CPI indeksa) propisanog važećom Metodologijom.

OPCIJA B

Korištenje kombinacije indeksa, odnosno ponderiranog prosjeka indeksa potrošačkih cijena (CPI) i indeksa bruto plaće u pravnim osobama, u omjerima koji odgovaraju udjelima pojedine kategorije troška u ukupnom OPEX-u.

OPCIJA C

Neki drugi indeks ili način indeksacije.

Odaberite jednu od sljedećih opcija:

- **OPCIJA A**
- **OPCIJA B**
- **OPCIJA C**

Molimo obrazložite vaš odabir.

2.5. Određivanje baznog OPEX-a za regulacijsko razdoblje

Kao polazišna razina opravdanih troškova za godine regulacijskog razdoblja utvrđuje se dozvoljeni bazni iznos OPEX-a, koji predstavlja sve opravdane troškove poslovanja vezane za obavljanje energetske djelatnosti distribucije plina (materijalni troškovi, troškovi usluga, troškovi osoblja, ostali troškovi poslovanja i ostali poslovni rashodi). Dodatno, OPEX uključuje i troškove nabave plina za pokriće dozvoljenih gubitaka plina koji iznose najviše do 3 % od ukupne količine plina na ulazima u distribucijski sustav.

Pri utvrđivanju dozvoljenog baznog iznosa OPEX-a za godinu T-2, uzimaju se u obzir ostvareni operativni troškovi u godini T-2 koji se uspoređuju s prethodno planiranim troškovima za godinu T-2 korigiranim za ostvareni indeks potrošačkih cijena (CPI) u proteklim godinama regulacijskog razdoblja te uzimajući u obzir podjelu ostvarenih ušteta, a kako je propisano člankom 10. stavkom 8. važeće Metodologije (dalje: formula).

Pri utvrđivanju dozvoljenog baznog iznosa OPEX-a za godinu T-2, HERA može utvrditi i dodatne neopravdane troškove, i to na temelju analize svrsishodnosti troškova poslovanja, provjerom količina i cijena kojom je izazvan pojedini trošak te analize istovrsnih troškova poslovanja operatora u prethodnim godinama, kao i na temelju usporedne analize troškova i učinkovitosti poslovanja operatora distribucijskog sustava (eng. *benchmarking*).

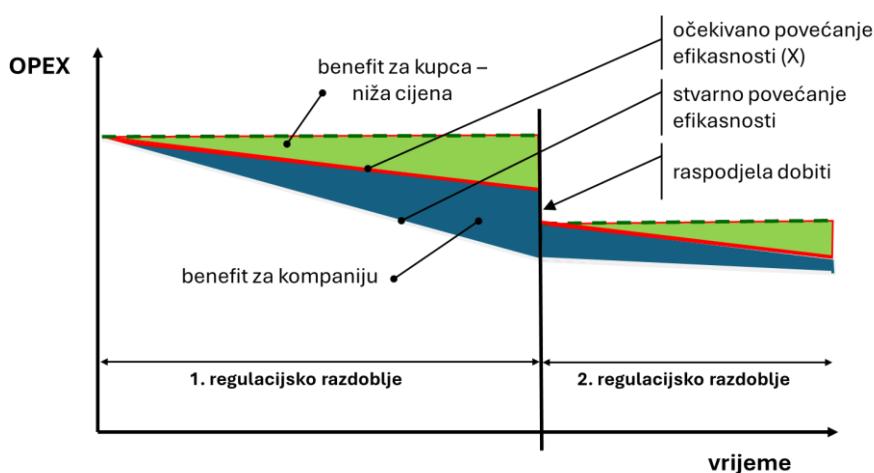
Benchmarking ima za cilj procjenu opravdane razine troškova koji odgovaraju učinkovitim troškovima za pojedinog operatora, a provodi se usporednom analizom troškova svih operatora, i to isključivo onih kategorija troškova koji su pod nadzorom i kontrolom operatora (dalje: kontrolirani troškovi).

Koeficijent učinkovitosti X predstavlja indeks čijom se primjenom u formuli planiranog dozvoljenog OPEX-a postiže postupno smanjenje iznosa ostvarenih operativnih troškova poslovanja iz bazne godine na ciljanu učinkovitu razinu troškova poslovanja operatora tijekom jednog ili više regulacijskih razdoblja. U

pravilu se koeficijent učinkovitosti primjenjuje na kontrolirani OPEX, dok se nekontrolirani OPEX prognozira na početku godine odnosno regulacijskog razdoblja te provjerava i korigira ex post.

Mehanizam podjele ušteda (eng. *profit-sharing*) u poticajnoj regulaciji predstavlja način na koji se uštede, odnosno dobit reguliranog subjekta ostvarena iznad unaprijed određene razine dijeli s korisnicima, dok se u slučaju neispunjavanja ciljeva učinkovitosti subjekt penalizira. Mehanizam se očituje kroz način određivanja baznog OPEX-a te eventualna podešavanja OPEX-a za godine narednog regulacijskog razdoblja, kao i kroz reviziju dozvoljenog prihoda i način prebacivanja viška ili manjka ostvarenog prihoda u odnosu na dozvoljeni prihod u prethodnom na naredno regulacijsko razdoblje.

$$OPEX_T = OPEX_{T-1} \times (1 + CPI - X)$$



Slika 1. Shematski prikaz određivanja dozvoljenog iznosa OPEX-a za naredno regulacijsko razdoblje primjenom formule za podjelu ostvarenih ušteda

U važećoj Metodologiji implementiran je mehanizam podjele ostvarenih ušteda u dijelu OPEX-a na način da se bazni OPEX za naredno regulacijsko razdoblje utvrđuje tako da operatori zadržavaju 50% ostvarenih ušteda iz bazne godine T-2. Primjerice², ako planirani OPEX za baznu godinu T-2 (određen prije početka tog regulacijskog razdoblja) iznosi 100, a ostvareni OPEX u istoj godini iznosi 80, tada se kao bazni iznos za naredno regulacijsko razdoblje određuje OPEX u iznosu 90. Dakle, operator će, unatoč smanjenju troškova za 20 jedinica u baznoj godini, tijekom svih godina narednog regulacijskog razdoblja imati pravo korisnicima naplatiti dodatnih 10 jedinica. Na taj način, korist od povećanja efikasnosti poslovanja ima operator, ali i korisnici koji plaćaju tarifu nižu za 10 jedinica od slučaja da operator nije ostvario povećanje efikasnosti poslovanja. Međutim, u slučaju smanjenja efikasnosti i povećanja OPEX-a u odnosu na plan, primjerice ako je operator u baznoj godini ostvario OPEX u iznosu 110, bazni OPEX za naredno regulacijsko

² Za potrebe ovog primjera zanemaren je utjecaj inflacije, odnosno indeksacije troškova poslovanja, te se navedeni iznosi mogu smatrati realnima.

razdoblje određuje se u iznosu 100. Dakle, neefikasnosti iz prethodnog regulacijskog razdoblja nije dozvoljeno prebacivati u naredno regulacijsko razdoblje.

Kod provođenja revizije dozvoljenog prihoda za prethodno regulacijsko razdoblje, u oba gore navedena slučaja kao revidirani dozvoljeni OPEX smatrat će se iznos 100. Odnosno, u slučaju veće efikasnosti tijekom godina prethodnog regulacijskog razdoblja operator zadržava ostvareni dodatni profit, dok se prekoračenja dozvoljenog OPEX-a u slučaju smanjenja efikasnosti ne vraćaju operatoru u narednom regulacijskom razdoblju.

- 2.5.1. Potrebno je razmotriti daljnji pristup pri utvrđivanju dozvoljenog baznog iznosa OPEX-a:

OPCIJA A

Zadržavanje postojećeg načina utvrđivanja dozvoljenog baznog iznosa OPEX-a, primjenom formule ili *benchmarkingom*.

Napomena:

U slučaju resetiranja baznog iznosa OPEX-a prema rezultatima *benchmarkinga*, ne primjenjuje se koeficijent učinkovitosti X za naredno regulacijsko razdoblje, s obzirom da je ciljano smanjenje OPEX-a primijenjeno već u baznoj godini.

OPCIJA B

Utvrđivanje dozvoljenog baznog iznosa OPEX-a prije početka svakog regulacijskog razdoblja isključivo primjenom formule za podjelu ostvarenih ušteda. Istovremeno, rezultati *benchmarkinga* primjenjuju se za određivanje individualnog koeficijenta učinkovitosti X kojim se operatoru određuje postupno smanjenje razine OPEX-a u narednom regulacijskom razdoblju s ciljem postizanja učinkovite razine troškova poslovanja.

OPCIJA C

Neki drugi model.

Odaberite jednu od sljedećih opcija:

- **OPCIJA A**
- **OPCIJA B**
- **OPCIJA C**

Molimo dodatno obrazložite na koji način vidite primjenu mehanizma podjele ušteda, odnosno smatrate li da postoji potreba za izmjenom postojeće formule, i na koji način.

2.6. Usporedna analiza (*benchmarking*) operativnih troškova poslovanja

HERA je u sklopu analize svrsishodnosti troškova poslovanja operatora distribucijskog sustava provodila usporednu analizu ostvarenih operativnih troškova

i učinkovitosti poslovanja svih operatora distribucijskog sustava u Republici Hrvatskoj, i to za 2012. (godina T-2 prvog regulacijskog razdoblja) i za 2020. (godina T-2 trećeg regulacijskog razdoblja). Usporedna analiza provedena je po kategorijama OPEX-a (materijalni troškovi, ostali vanjski troškovi - troškovi usluga, troškovi osoblja - plaće, ostali troškovi poslovanja, ostali poslovni rashodi), pri čemu je izvršena usporedba omjera iznosa pojedine kategorije OPEX-a u odnosu na dva ključna parametra - ukupan broj obračunskih mjernih mjesta i ukupnu duljinu distribucijskog sustava, svih operatora distribucijskog sustava. Kao gornja dozvoljena granica navedenih omjera u svakoj kategoriji OPEX-a za pojedinog operatora u odnosu na sve operatore određen je treći kvartil. Pri tome je za korekciju pojedine kategorije OPEX-a korišten princip veće tolerancije, tj. primijenjen je treći kvartil koji daje manju korekciju, ukoliko je ista bila potrebna.

2.6.1. Smatrate li potrebnim unaprijediti do sada korištenu *benchmarking* metodu, odnosno primijeniti metode poput SFA (Stochastic Frontier Analysis) i DEA (Data Envelopment Analysis)?

- DA
- NE

Molimo obrazložite vaš odabir.

2.6.2. Ukoliko je vaš odgovor na prethodno pitanje NE, molimo odaberite jednu od sljedećih opcija, a koje se odnose na parametre za primjenu *benchmarkinga*.

OPCIJA A

Zadržavanje postojeće metode, tj. usporedba omjera iznosa *pojedinih kategorija OPEX-a* (kontroliranih troškova) u odnosu na dva parametra - ukupan broj obračunskih mjernih mjesta i ukupnu duljinu distribucijskog sustava.

OPCIJA B

Usporedba omjera iznosa *ukupnog iznosa OPEX-a* (kontroliranih troškova) u odnosu na dva parametra - ukupan broj obračunskih mjernih mjesta i ukupnu duljinu distribucijskog sustava.

OPCIJA C

Primjena drugih parametara, osim ukupnog broja obračunskih mjernih mjesta i ukupne duljine distribucijskog sustava.

OPCIJA D

Neki drugi model

- OPCIJA A
- OPCIJA B
- OPCIJA C
- OPCIJA D

Molimo obrazložite vaš odabir.

2.6.3. Smatrate li da je usporednu analizu ostvarenih operativnih troškova potrebno provoditi temeljem ostvarenog OPEX-a u više prethodnih godina, umjesto u jednoj (T-2)?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir. Ako je vaš odgovor DA, molimo navedite na koliko prethodnih godina smatrate da je potrebno temeljiti usporednu analizu.

3. KAPITALNI TROŠKOVI POSLOVANJA (CAPEX)

3.1. Amortizacija i očekivani vijek uporabe imovine

Obračun amortizacije reguliranih sredstava vrši se linearnom metodom primjenom godišnjih stopa amortizacije utvrđenih prema očekivanom vijeku uporabe sredstava, prema načelima računovodstvenih standarda. Očekivani vijek uporabe dugotrajne materijalne imovine iz kategorije plinovodi, plinske stanice i poslovne zgrade, iznosi najmanje 35 godina. Osnovica obračuna amortizacije je knjigovodstvena nabavna vrijednost dugotrajne imovine koja na zadnji dan regulacijske godine ima neto knjigovodstvenu vrijednost sukladno međunarodnim računovodstvenim standardima.

Uvažavajući uvodno navedene promjene u trendovima potrošnje plina kao i sami proces dekarbonizacije, potrebno je u tom kontekstu analizirati i mogućnost primjene drugih metoda amortizacije, odnosno promjene dozvoljenih stopa amortizacije.

3.1.1. Smatrate li potrebnim propisati korištenje novih amortizacijskih stopa, odnosno propisanog očekivanog vijeka uporabe dugotrajne materijalne imovine iz kategorije plinovodi, plinske stanice i poslovne zgrade?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

3.1.2. Smatrate li potrebnim propisati mogućnost korištenja i drukčije metode obračuna amortizacije od linearne?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

3.2. Obuhvat opravdanih reguliranih sredstava

Regulirana sredstva (regulatorna osnovica) obuhvaćaju i nematerijalnu imovinu kao što su licencije, koncesije itd. Navedeno može predstavljati problem u regulatornom smislu, u slučaju prodaje operatora i statusnih promjena, kada bi *goodwill* (razlika između knjigovodstvene i kupovne vrijednosti, npr. vrijednost budućih zarada) mogao biti značajan. Ako se *goodwill* aktivira i uprihodi jednak povrat kao materijalna imovina, tada se stvara poticaj za preprodaju operatora podružnici. U tom smislu, nematerijalna imovina kao što su *goodwill*, troškovi restrukturiranja, vrijednost koncesije, zaštitni znakovi ili prava korištenja, ne bi bili prihvatljivi za regulirani povrat jer su rezultat procesa revalorizacije. Međutim, ulaganja u mrežnu infrastrukturu mogu rezultirati i nematerijalnom imovinom koja je nužna kako bi se aktivirala materijalna imovina, što jest prihvatljivo za regulirani povrat na uloženi kapital.

3.2.1. Smatrate li potrebnim revidirati obuhvat nematerijalne imovine, odnosno pojedinih stavki nematerijalne imovine koje ulaze u opravdana regulirana sredstva?

- DA
- NE

Molimo obrazložite vaš odabir.

3.3. Nominalna vrijednost ponderiranog prosječnog troška kapitala prije oporezivanja (WACC)

Iznos WACC-a se utvrđuje za regulacijsko razdoblje te se izračunava prema propisanoj formuli, pri čemu se za izračun troška vlastitog kapitala primjenjuje model koji se oslanja na trošak dugotrajnih ulaganja, odnosno tzv. CAPM model (*engl. Capital Asset Pricing Model*), prema kojem je trošak vlastitog kapitala jednak nerizičnoj stopi povrata uvećanoj za sistematski rizik. Sistematski rizik izračunava se kao udio premije za tržišni rizik koji ovisi o stupnju rizika investiranja u energetske djelatnosti u odnosu na rizik investiranja na tržištu. Navedeni udio izračunava se primjenom koeficijenta varijabilnosti prinosa dionica operatora u odnosu na prosječnu varijabilnost prinosa tržišnog portfelja (β).

3.3.1 Smatrate li da postoji potreba za redefiniranjem elemenata/vrste WACC-a, i korištenih izvora podataka?

- DA
- NE

Molimo obrazložite vaš odabir.

3.3.2 Smatrate li potrebnim koristiti različite stope WACC-a na različitu vrstu imovine/investicije u ovisnosti o godini (regulacijskom razdoblju) ulaganja u plinsku infrastrukturu (stara/nova imovina). Odnosno, smatrate li opravdanim primjenu jedne stope WACC-a na stare investicije i zadržavanje iste stope za te investicije i

kroz naredna regulacijska razdoblja, a istovremeno primjenu druge (nove) stope WACC-a za nove investicije ostvarene u novom regulacijskom razdoblju?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

4. REGULACIJA KVALITETE OPSKRBE PLINOM

Prema izvješću *CEER Regulatory Framework Report 2024*, poticaji za kvalitetu opskrbe plinom su jedan od središnjih elemenata regulatornih sustava u europskim zemljama. Naime, u poticajnoj regulaciji koja ima za cilj smanjenje troškova i povećanje efikasnosti operatora, istovremeno je potrebno osigurati zadržavanje zadovoljavajućih standarda kvalitete usluge i pouzdanosti isporuke plina. Poticaji uobičajeno predstavljaju zasebnu komponentu koja se dodaje dozvoljenom prihodu prema unaprijed utvrđenim kriterijima, a najčešće primjenom bonus-malus mehanizma za ostvarenje razine kvalitete opskrbe plinom.

U Republici Hrvatskoj, kroz važeću Metodologiju još nije implementiran zaseban poticajni element za kvalitetu opskrbe plinom. Istovremeno, opći standardi kvalitete opskrbe plinom te pokazatelji ispunjavanja tih standarda za operatore plinskog sustava, za aktivnosti pouzdanosti isporuke, kvalitete usluge i kvalitete plina, propisani su još 2013., a sadržani su i u važećim Općim uvjetima opskrbe plinom („Narodne novine“, broj 50/18, 88/19, 39/20, 100/21, 103/22 i 68/23). HERA putem upitnika za godišnje izvješće redovito prikuplja i analizira podatke o kvaliteti opskrbe plinom.

4.1.1 Smatrate li da potrebnim uvođenje poticaja za kvalitetu opskrbe plinom u formulu za određivanje dozvoljenog prihoda u narednom regulacijskom razdoblju?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

4.1.2 Smatrate li da, osim poticaja za kvalitetu opskrbe plinom, postoji potreba za definiranjem nekih drugih poticaja?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

5. REGULACIJSKO I TARIFNO RAZDOBLJE

Regulacijsko razdoblje prema važećoj Metodologiji definirano je kao višegodišnje razdoblje u trajanju od pet godina, za koje se unaprijed, zasebno za svaku regulacijsku godinu, utvrđuju dozvoljeni prihodi i iznosi tarifnih stavki. Ujedno je Metodologijom propisana mogućnost izvanredne revizije i tijekom regulacijskog razdoblja, a koja se provodi uslijed neočekivanih promjena na tržištu koje su značajno utjecale na uvjete obavljanja energetske djelatnosti, a u okviru koje je moguće revidirati sve elemente korištene u izračunu dozvoljenog prihoda i tarifnih stavki za tekuće regulacijsko razdoblje.

5.1.1 Smatrate li potrebnim mijenjati opisani metodološki pristup?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

5.1.2 Smatrate li da je potrebno propisati redovnu korekciju tarifnih stavki tijekom regulacijskog razdoblja, prema unaprijed definiranim parametrima?

- **DA**
- **NE**

Molimo obrazložite vaš odabir.

5.1.3. Ukoliko je vaš odgovor na prethodno pitanje DA, molimo odaberite jednu od sljedećih opcija, a koje se odnose na redovnu korekciju tarifnih stavki:

OPCIJA A

Jedna redovna korekcija prethodno utvrđenih tarifnih stavki, u drugoj ili trećoj godini regulacijskog razdoblja, za sve preostale godine regulacijskog razdoblja.

OPCIJA B

Redovna korekcija prethodno utvrđenih tarifnih stavki tijekom svake godine regulacijskog razdoblja, za sve preostale godine regulacijskog razdoblja.

- **OPCIJA A**
- **OPCIJA B**

Molimo obrazložite vaš odabir.

5.1.4. Ukoliko je vaš odgovor na pitanje 5.1.2. DA, molimo odaberite jednu od sljedećih opcija vezano uz odabir parametara koji bi se koristio za redovnu korekciju tarifnih stavki:

- **CPI ili neki drugi indeks**
- **Distribuirane količine plina**
- **Neki drugi parametar**

Molimo obrazložite vaš odabir.

6. DODATNE NAPOMENE

Ukoliko želite, ovdje navedite ostale komentare, primjedbe i prijedloge vezane uz unaprjeđenje Metodologije.

Zahvaljujemo na ispunjavanju upitnika.